

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 7 (Nisan/April 2022), s. 607-609.
Geliş Tarihi-Received: 27.01.2022
Kabul Tarihi-Accepted: 20.02.2022
Kitap Değerlendirmesi-Book Review
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1063844

Dr. Enes Yıldız, Tevşihu'l-Letâ'if, Sonçağ Yayınları, Ankara, 2022.

Dr. Enes Yıldız, Tevşihu'l-Letâ'if, Sonçağ Publishing, Ankara, 2022.
(ISBN: 978-625-8421-40-8)

Abdullah UÇAR*

Dr. Enes Yıldız tarafından yayıma hazırlanan *Tevşihu'l-Letâ'if*, 17. yüzyıl divan şairlerinden Şeyh Ahmed Nûşî tarafından kaleme alınan nasihatname türünde bir mesnevidir.

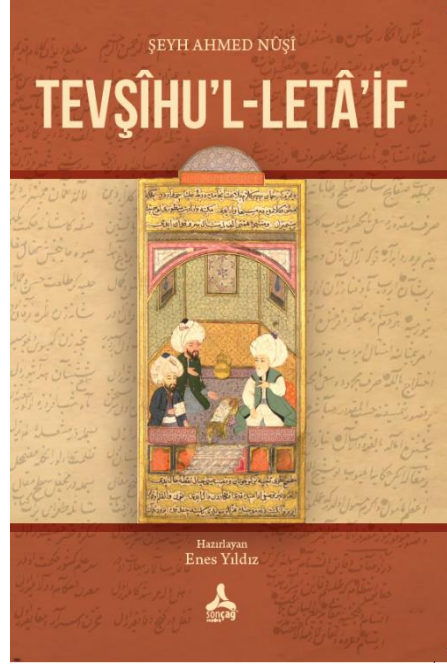
3183 beyitten oluşan *Tevşihu'l-Letâ'if* hakkında yapılan ilk akademik çalışma yine Dr. Enes Yıldız'a ait olup "*Nûşî'nin Tevşihu'l-Letâ'if Adlı Mesnevisinde Yer Alan Bismelenâme*" adını taşımaktadır (Yıldız, 2020). Yıldız, bu makale ile *Tevşihu'l-Letâ'if* içinde yer alan Bismelenâme'yi yayımlamış ve *Tevşihu'l-Letâ'if* in yayıma hazırlandığını belirtmiştir.

Yazar, *Tevşihu'l-Letâ'if*'e Medine Ârif Hikmet Kütüphanesi'nde yaptığı araştırmalar esnasında tesadüf ettiğini kitabın ön sözünde belirtmektedir.

Zahriye kaydına göre İstanbul Üniversitesi nüshası H 1052 (M 1642) yılında istinsah edilmiştir fakat bu tarih eserin telif tarihi değildir. Eserde Sultan I. Ahmed methiyesi olması hasebiyle *Tevşihu'l-Letâ'if* in telif tarihinin M 1603-1617 yılları arasında olduğu tahmin edilmektedir.

Tevşihu'l-Letâ'if in, biri yazar tarafından, diğeri Dr. Hasan Doğan tarafından tespit edilen iki nüshası bulunmaktadır. Birinci nüsha, Medine Ârif Hikmet Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde (81 varak); ikinci nüsha ise İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümünde (106 varak) yer almaktadır.

Dr. Enes Yıldız'ın, bahsi geçen nüshalar üzerinden hazırladığı çalışma ise *Tevşihu'l-Letâ'if* adıyla Sonçağ Yayıncılık tarafından 427 sayfa hâlinde yayımlanmıştır. Üç

* Öğr. Gör. Dr., Aksaray Üniversitesi, Aksaray/Türkiye, e-posta: ucarabdullah@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1391-8681>.

bölümden oluşan kitabın **birinci bölümünde** 17. yüzyıl divan şairlerinden Şeyh Ahmed Nûşî'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri tanıtılmıştır. Şeyh Ahmed Nûşî'nin hayatı ve edebî kişiliği hakkındaki bilgi ve değerlendirmelerin çoğunluğu *Tevşîhu'l-Letâ'if* ten yola çıkılarak ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde *Tevşîhu'l-Letâ'if*; biçim, içerik, dil ve üslup özellikleri bakımından incelenmiştir. “*Tevşîhu'l-Letâ'if*’in Şekil Özellikleri” başlığı altında; nazım şekli, mesnevinin adı, şairin mahlası, eserin yazılış tarihi, bölümler ve başlıklar, beyit sayısı, kafiye ve redif, vezin üzerinde durulmuş ve tanık beyitler verilerek mesnevinin şekil özellikleri ortaya konulmuştur. “*Tevşîhu'l-Letâ'if*’in Muhteva Özellikleri” başlığı altında ise *dîbâce*, giriş bölümü, asıl bölüm, *hâtîme* olmak üzere dört alt başlık bulunmakta; giriş bölümünde on beş, asıl bölümde ise on alt başlık yer almaktadır.

Klasik Türk edebiyatı mesnevi geleneğine uygun bir şekilde tertip edilen *Tevşîhu'l-Letâ'if*’in asıl bölümünde 10 konu işlenir: *Aşk-ı hakîkî, gurur, ilim ve cehalet, adalet, dünyanın faniliği, seher vakti uyanık olmak, ihlas, sabır, sebat ve Hz. Muhammed yolunda fedakârlık, Allah'a niyaz ve dua.*

Nasihat edilen her *makâleden* sonra ise *hikâye* adı verilen bölümlerde şu 20 hikâye anlatılır: 1- *Miraç gecesinde Hz. Cebrail’in durumu.* 2- *Bir güzelin, padişahın gazeline bir nazire yazması olayı.* 3- *Padişah kızının malına, mülküne ve güzelliğine güvenip gururlanması olayı.* 4- *Hz. Cebrail’in bir an gururlanması ve sonra tövbe etmesi.* 5- *Bir kocakarının cehaleti nedeniyle şeytana kanması.* 6- *Âlim bir zatın cahil bir şeyhe intisabı ve şeytanın vesveselerine ilmiyle karşı gelmesi.* 7- *Zâlim bir padişahın halkına zulmetmesi ve sonunda Azrail’in eliyle helak olması.* 8- *Zâlim Haccac’ın bir güzeli öldürmesi.* 9- *Yaşlı, çirkin ve kötü huylu bir kadına benzeyen fani dünyanın, kıyamet gününde cennete girmek ve müminlerle nikâhlanmak istemesi olayı.* 10- *Azrail’in Beyazîd’a Allah’a vuslatı haber vermesi ve ölüm anında Beyazîd’ın şeytanı mağlup etmesi.* 11- *İki putperest birbirlerine âşık olması ve seher vakti uyanık olmaları sebebiyle cennete girmeleri.* 12- *Seher vaktini ibadetle geçiren bir gazinin savaşta düşman elinden kurtulması.* 13- *İhlaslı bir zatın samimi ve içten şekilde Hz. Muhammed’i öven bir beyit yazması ve bu şiir nedeniyle cennete girmesi.* 14- *Savaş bittikten sonra bir kâfirin Hz. Ali’nin yüzüne tükürmesi ve Hz. Ali’nin ihlası zedelememek için o kâfiri affetmesi.* 15- *Bir kahramanın savaş meydanındaki zaferleri ve mübarek bir zatın gaziye nasihatleri.* 16- *Hz. Ali ve bir Yahudi’nin zırh meselesi yüzünden mahkemelik olması.* 17- *Kâfirlerin Hz. Muhammed’i öldürmeye karar vermeleri ve Hz. Muhammed’in hicret için yola çıkarken yatağına Hz. Ali’yi yatırması.* 18- *Bir âşığın sevdiği yolundaki sebatı.* 19- *Gurur ve tekebbürle dalalete düşen bir zatın ölüm vaktinde gafletten uyanması ve Allah’a niyazı neticesinde kurtulması.* 20- *Hz. Azrail’in bir gün Hz. İbrahim’in yanına gelerek onun canını alması.*

Nûşî, nasihatlerini okuyucuya aktarırken konu ile ilgili hikâyeler de anlatmaktadır. Bu hikâyelerle nasihatlerin okuyucular tarafından daha kolay anlaşılması hedeflenmiş olmalıdır. Ayrıca Nûşî, hikâyelerden sonra birkaç beyitle kendi nefesine seslenir ve bölümde işlenen mevzu ile ilgili kendine nasihat eder ve dualarını sıralar. Muhteva özellikleri başlığında mesnevinin tertibine bağlı kalınarak eser, başlık başlık incelenir ve hikâyelerin özetine yer verilir. İkinci bölümün sonunda ise “*Tevşîhu'l-Letâ'if*’in Dil ve Üslup Özellikleri” yer almaktadır. Eserin şekil, muhteva, dil ve üslup incelemeleriyle ilgili bulgular tanık beyitlerle ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Kitabın **üçüncü bölümünde** *Tevşîhu'l-Letâ'if* in tenkitli metni verilmiştir. *Tevşîhu'l-Letâ'if* in tenkitli metni, yazarın ulaşabildiği iki nüshası üzerinden (Medine nüshası, İstanbul Üniversitesi nüshası) kurulmuştur.

Kaynakça

- Kaplan, Y. (2014). NÛŞÎ, Ahmed Nûşî Efendi. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nusi-ahmed-nusi-efendi>, [Erişim tarihi: 26.01.2022].
- Şeyh Ahmed Nûşî (2022). *Tevşîhu'l-Letâ'if* (haz. Enes Yıldız). Ankara: Sonçağ Yayınları.
- Yıldız, E. (2020). Nûşî'nin Tevşîhu'l-Letâif Adlı Mesnevisinde Yer Alan Bismelenâme. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 6(3), 615-635.